

УДК 336.7

Терещенко Г.М., канд. екон. наук,
завідувач відділу фінансових ринків
ДННУ "Академія фінансового управління"

РЕКАПІТАЛІЗАЦІЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ: ОБМЕЖЕННЯ ТА МЕХАНІЗМИ

Порушуються питання рекапіталізації небанківських фінансових установ, зокрема кредитних спілок та страхових компаній. Метою статті є обґрунтування шляхів підвищення капіталізації кредитних спілок та страхових компаній в умовах соціально-політичної та фінансово-економічної кризи. На основі емпіричних та інших методів наукового пізнання зроблено висновки стосовно основних передумов рекапіталізації небанківських фінансових установ. Науково-практичне значення результатів дослідження полягає у визначенні основних напрямів розвитку кредитних спілок та страхових компаній, що є необхідною передумовою для удосконалення функціонування та рекапіталізації небанківських фінансових установ.

Ключові слова: кредитні спілки, страхові компанії, рекапіталізація, ризики, страховий захист.

JEL: E440, G100, G100, G180, G200, G220

Достатній рівень капіталізації небанківських фінансових установ забезпечує їхню платоспроможність та створює відповідні передумови для якісного та кількісного розвитку. Страхові компанії та кредитні спілки мають володіти такими обсягами капіталу, який дасть змогу нейтралізувати ризики фінансової діяльності та отримувати відповідний рівень прибутку в умовах невизначеності.

В умовах кризи фінансового сектора України одним з ключових питань для забезпечення ефективного функціонування кредитних спілок та страхових компаній як його невід'ємної частини є рекапіталізація. Стагнація вітчизняного фінансового сектора зумовлює необхідність пошуку науково обґрунтованих напрямів підвищення рівня капіталізації небанківських фінансових установ, зокрема кредитних спілок та страхових компаній.

На відміну від банків, декапіталізація у секторі кредитних спілок мала значно менші абсолютні та відносні обсяги, однак виявила численні проблеми функціонування, зокрема, недосконалість законодавчо-нормативного середовища; неврегульованість питань нагляду та контролю за діяльністю кредитних спілок; незахищеність вкладників кредитних спілок тощо.

Якщо говорити про збільшення рівня капіталізації кредитних спілок, воно може бути забезпечене через залучення широкого кола вкладників/учасників кредитних спілок, що, у свою чергу, вимагає підвищення ефективності захисту вкладів членів кредитних спілок. Питання захисту вкладів членів кредитних спілок особливо гостро постало в умовах фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. На сьогодні нарізла необхідність відновлення фінансової стабільності та соціальної відповідальності фінансових інститутів, зокрема кредитних спілок.

В Україні вже поступово розпочався процес об'єднання кредитних спілок на найнижчій ланці в асоціації з метою підвищення ефективності діяльності, здешевлення кінцевого продукту та забезпечення фінансової стабільності. Проте відгуком на виклики часу є створення системи кредитної кооперації на принципово інших засадах. Ідеться про новий рівень конгломерації та інтеграції, на якому всі представництва нижньої ланки співпрацюватимуть на паритетних засадах (система для учасників, а не учасники для системи) з метою стабілізації фінансового стану кредитних спілок і гарантування вкладів як взаємодоповнюючих складових [1].

Для ефективного існування будь-якого об'єднання необхідні не лише добра воля її членів, а насамперед чітко врегульована та дієва система. Серед елементів цієї системи, – по-перше, самі кредитні спілки; по-друге, інфраструктура, яка забезпечує належний рівень фінансової, системної та організаційної інтеграції кредитних спілок (що забезпечується формуванням потужних асоціацій кредитних спілок) і, по-третє, сервісна інфраструктура, об'єкти якої перебувають у власності кредитних спілок або під їх контролем та забезпечують надання відповідних послуг.

Для успішного функціонування архітектури небанківських фінансово-кредитних установ необхідні: єдина загальнонаціональна система стабілізації і фінансового оздоровлення кредитних спілок, система гарантування вкладів членів кредитних спілок, система якісного супроводу проблемних і безнадійних кредитів, система страхування фінансових і виробничих ризиків, система, яка б давала можливість якісно та ефективно розміщувати тимчасово вільні фінансові ресурси, система ефективного забезпечення інформацією про потенційного позичальника, система інтеграції кредитних спілок у міжбанківський ринок та світовий фінансовий ринок, система внутрішнього контролю, яка б простежувала та попереджала ризики, проводила оцінку фінансового стану та повноти звітності, здійснювала глибокий незалежний моніторинг діяльності та стежила за дотриманням встановлених нею нормативів. Проте якісно новим і вищим рівнем системної інтеграції є створення апексної фінансової установи (установи, яка відповідатиме за процеси рефінансування та вирівнювання ліквідності) (рис. 1) [2].

Першим кроком на шляху створення стійкої системи кредитних спілок як інституційної основи забезпечення захисту вкладів членів кредитних спілок, має стати формування її архітектури, зокрема:

1) об'єднання кредитних спілок на всеукраїнському рівні в асоціації для впровадження діяльності "Програми захисту вкладів" та створення саморегульованої організації (статус СРО може бути надано одній із всеукраїнських асоціацій, яка об'єднує понад 50% спілок, що мають ліцензію стосовно здійснення діяльності із залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки. Після набуття такою асоціацією статусу саморегульованої усі інші кредитні спілки, що залучають внески на депозитні рахунки, зобов'язані приєднатися до такої СРО [3]. Саморегульована організація здійснюватиме нагляд за фінансовим станом і дотриманням нормативів діяльності; встановлюватиме критерії відповідності та проводитиме моніторинг ринку, виконуючи допоміжну роль для Держфінпослуг у регулюванні діяльності кредитних спілок);

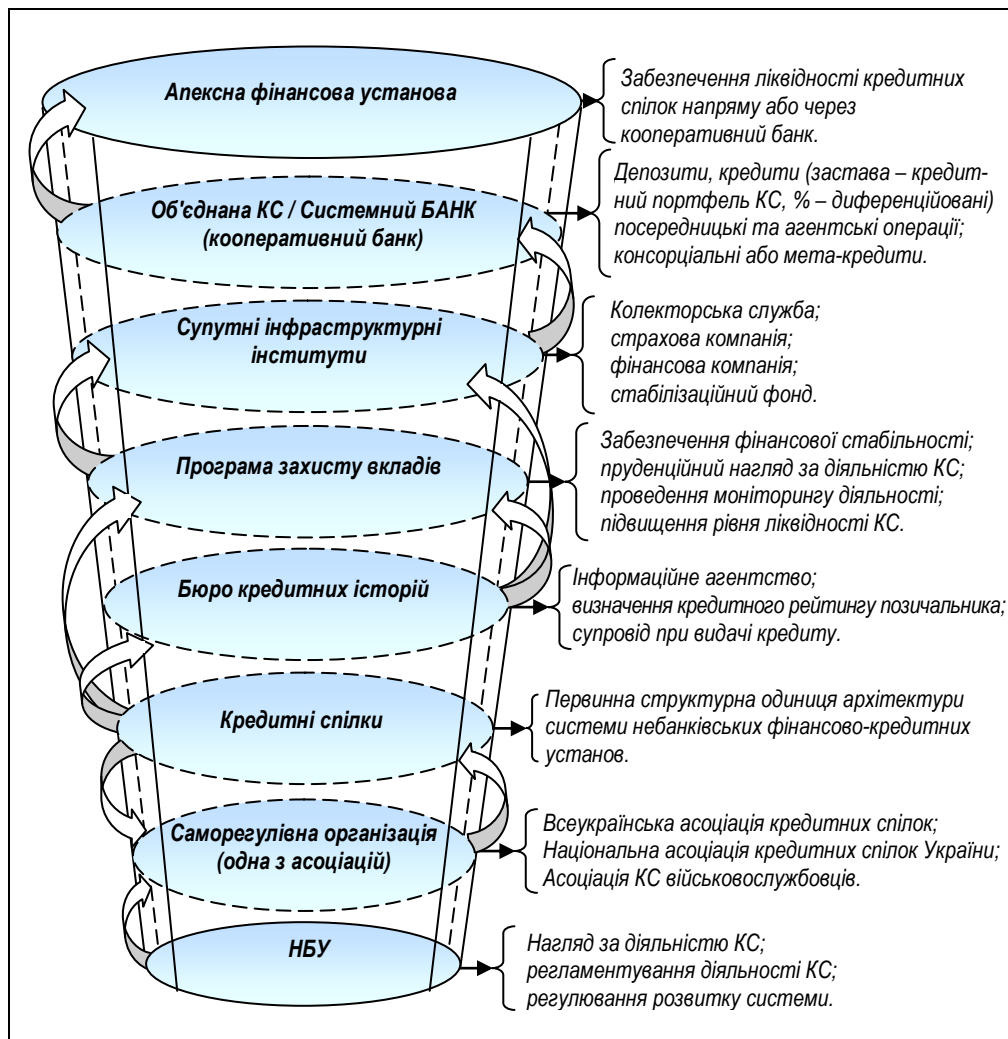

Рис. 1. Архітектура системи кредитних спілок України

Джерело: Терещенко Г.М. Шляхи забезпечення захисту вкладів членів кредитних спілок / Г.М. Терещенко, О.О. Луцишин // Фінанси України. – 2010. – № 12. – С. 80–96.

2) створення стабілізаційного фонду (основний елемент захисту вкладів, через який здійснюється санація проблемних кредитних спілок, нівелюються шляхи звернення до фонду гарантування вкладів усіма можливими ринковими методами самою системою);

3) впровадження нових продуктів страховою компанією кредитних спілок зі страхування депозитів (другий рівень захисту), фінансових та системних ризиків тощо;

4) створення бази даних недобросовісних позичальників (національне бюро кредитних історій) – єдиної для всіх учасників ринку фінансових послуг, підпорядкованої державі, що міститиме повну інформацію про позичальників – їх фінансовий стан, кредитні історії, чинність документів (паспорти, довідки про доходи та ін.), відомості про судимості (особливо за корисливі злочини), відомості про те, чи перебуває людина на наркологічному та інших обліках, тощо;

5) створення колекторської служби – органу, який супроводжуватиме проблемні кредити;

б) виведення на якісно новий рівень діяльності об'єднаної кредитної спілки та створення кооперативного банку, який інтегруватиме учасників системи не лише на рівні представництва інтересів, але й на вищому етапі фінансової інтеграції [2].

Злагожене функціонування усіх цих інститутів (саморегульованої організації, асоціацій кредитних спілок, програми захисту вкладів, стабілізаційного фонду, фонду гарантування вкладів, страхової компанії кредитних спілок, бюро кредитних історій, колекторської служби, об'єднаної кредитної спілки та/або кооперативного банку) дозволить: його учасникам працювати ефективно; вкладникам бути впевненими в інститутах системи та відчувати себе захищеними; кредиторам мати відкритий ринок і можливість доступу до інформації.

Проте це не означає, що всі кредитні спілки автоматично стануть учасниками такої системи. Для цього очевидно, що кредитні спілки повинні відповідати певним стандартам. Тому, не порушуючи загального принципу лобювання та захисту інтересів усіх учасників системи, кожна кредитна спілка постане перед вибором: відповідати чітко встановленим вимогам і критеріям або ні. Кредитні спілки, які відповідно до критеріїв оцінки фінансової безпеки не відповідатимуть прийнятному рівню, об'єктивно будуть вимушені до санації, злиття, поглинання або ліквідації.

Система кредитних спілок України повинна базуватися на основних системоутворюючих принципах: 1) рівнопартнерських відносин – забезпечення створення рівних можливостей та уніфікації умов інтеграції у систему, недопущення дискримінації прав і свобод суб'єктів системи; 2) надійності захисту інвесторів – створення соціально-політичних, економічних, правових умов для реалізації інтересів суб'єктів ринку та забезпечення захисту їх майнових прав; 3) урегульованості – створення гнучкої та ефективної системи регулювання; контрольованості – забезпечення такого механізму обліку і контролю, який запобігав би і попереджував зловживання як у середині, так і ззовні системи; 4) ефективності та максимальної реалізації потенційних можливостей щодо мобілізації та розміщення фінансових ресурсів у перспективні сфери та галузі економіки, що сприятиме їх розвитку та задоволенню потреб населення; 5) правової упорядкованості – створення необхідного правового забезпечення функціонування архітектури кредитної кооперації, яка чітко регламентуватиме діяльність його суб'єктів; 6) прозорості та відкритості – забезпечення надання пайовикам/вкладникам повної інформації, що стосується умов залучення та розміщення фінансових ресурсів, гласності при прийнятті рішень, недопущення виявів дискримінації суб'єктів системи; 7) конкурентності – забезпечення свободи діяльності для усіх суб'єктів системи, створення конкурентних умов при розміщенні вільних фінансових ресурсів, встановлення немонопольних цін/відсотків, контроль за дотриманням правил добросовісної конкуренції.

Фонд гарантування вкладів членів кредитних спілок повинен базуватися на концептуально-організаційній та функціональній моделі, закладеній у банківському Фонді гарантування вкладів фізичних осіб. Ключова функція фонду полягатиме у здійсненні погашення заборгованості за вкладками населення

у тих кредитних спілках, де виникли системні проблеми з платоспроможністю. Водночас створення системи гарантування вкладів має супроводжуватися: по-перше, впровадженням механізмів підтримки ліквідності шляхом рефінансування; по-друге, створенням інструментів фінансового оздоровлення – стабілізаційного фонду.

Фонд гарантування вкладів членів кредитних спілок із моменту створення повинен працювати виключно з тими кредитними спілками, які є його учасниками. До того ж увійти до нього повинні далеко не всі кредитні спілки. Більше того, ті кредитні спілки, що не стануть учасниками фонду, мають бути позбавлені права залучати депозити. Крім того, фонд гарантування вкладів кредитних спілок жодним чином не повинен стати "фондом компенсації вкладів кредитних спілок", які збанкрутували до його створення.

Кредитним спілкам як фінансовим організаціям кооперативного типу необхідно створити інститут стабілізації і гарантування – стабілізаційний фонд кредитних спілок. Основним завданням такого інституту є захист кредитних спілок, які відчувають економічні труднощі від банкрутства, шляхом надання фінансової допомоги, а також через превентивні заходи щодо економічного оздоровлення. Оскільки на інститут стабілізації покладено функцію попередження банкрутства кредитної спілки, то він одночасно має бути органом, який забезпечує гарантію (захист) вкладів і гарантію (захист) ресурсів рефінансування.

Такий інститут матиме низку переваг: захищатиме кооперативну фінансову групу від негативного "ефекту доміно"; включатиме заходи щодо санації (оздоровлення) і превентивного захисту (попередження), що сприятиме зниженню навантаження на фонд гарантування вкладів; зумовить значно меншу потребу в коштах для фінансування санації, попередження банкрутства, ніж у випадку фінансування виплат за проблемними вкладками; попереджатиме банкрутство кредитних спілок та водночас сприятиме стабілізації фінансового сектора й економіки загалом.

Найбільш оптимальною структурою – з точки зору побудови системи кредитної кооперації – є організаційна структура, яка базується на чіткій вертикалі функціональних залежностей інфраструктурних елементів. Основою цієї вертикалі має бути регулятор та саморегулювальна установа, а надбудовою – контролюючі органи. Сервісна ж інфраструктура повинна бути замкнена на установі, що виконуватиме функцію центрального органу, покликаною вирішувати проблеми ліквідності. Такою фінансовою установою є кооперативний апексний інститут як сервісний елемент вищого рангу.

Основне функціонально-інституційне призначення кооперативного апекс-інституту полягатиме в забезпеченні ліквідності кредитних спілок, об'єднаних кредитних спілок та кооперативних банків. У окремих випадках усі функції апексної установи може виконувати сам кооперативний банк. Одним з найважливіших завдань апексного інституту (кооперативного центрального банку) є забезпечення ліквідності для об'єднаних кредитних спілок, місцевих кооперативних банків та кредитних спілок і, зокрема: компенсація короткострокових піків ліквідності (надлишки/розриви) всередині сектора; за необхідності – централізоване утримання мінімальних резервів у Національному банку для потреб кредитних спілок; підтримка ліквідності при сезонних коливаннях

і структурних дисбалансах ліквідності первинних інститутів (надлишок депозитів або перевищення попиту на кредити) шляхом надання відповідних можливостей інвестування або рефінансування; відкриття доступу до національних та міжнародних програм сприяння і фінансування для сектора кредитних спілок; виконання координаційних і адміністративних функцій при реалізації цих програм; упереджувальні заходи при кризах ліквідності кредитних спілок; консультування і тренінги для керівництва кредитних спілок з питань менеджменту ліквідності (управління, контроль і планування ліквідності).

Пріоритетна мета полягає в тому, щоб через секторальне урівноваження достатньою мірою використовувати наявну ліквідність кредитних спілок в інтересах всього сектора, своїх членів та клієнтів, забезпечувати повсякчасну ліквідність кооперативного фінансового сектора, а також надавати кредитним спілкам необхідну підтримку ліквідності у кризових ситуаціях. Основою цього є розроблення спільної секторальної політики ліквідності з використанням придатних інструментів управління і контролю, а також угоди про відповідні корпоративні правила та взаємну підтримку в кризових ситуаціях.

Таким чином, об'єктивна необхідність формування інфраструктури системи кредитної кооперації в Україні обумовлена надзвичайно важливою сьогодні проблемою фінансової підтримки кредитних спілок в Україні в контексті захисту вкладів членів кредитних спілок, особливо в умовах фінансової кризи та економічної нестабільності.

Стосовно другої важливої сфери функціонування небанківських фінансових установ – страхування – слід наголосити, що одним з головних напрямів підвищення капіталізації вітчизняних страхових компаній є удосконалення державного регулювання. Незважаючи на деякі дієві кроки у напрямі підвищення рівня державного управління та регулювання страхового ринку (зокрема, ухвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року [4]) системі державного регулювання страхового сектора України бракує стратегічного підходу до реформування страхового ринку.

На нашу думку, доцільними були б розроблення й ухвалення Стратегії розвитку страхового ринку, яка містила б конкретну програму, план заходів щодо її виконання за всіма напрямками структурних реформ. Метою Стратегії має бути подальший розвиток системи страхування, що спрямований на посилення ролі страхування у системі фінансових відносин як механізму захисту інтересів держави, громадян та господарюючих суб'єктів, а також загалом підвищення якості страхових послуг.

Досягнення цієї мети вимагає вирішення таких завдань: посилення стабільності та надійності вітчизняного страхового ринку; надання поштовху розвитку особистого страхування; подальшої розбудови розвиненої інфраструктури страхової галузі; стимулювання створення нових страхових продуктів, покращення якості страхових послуг та розширення їхнього переліку; удосконалення форм та методів страхового нагляду за діяльністю суб'єктів страхової діяльності з урахуванням досвіду ЄС; забезпечення гарантій захищеності внесених громадянами страхових премій за договорами страхування та їхніх прав на одержання страхових виплат; розроблення державної політики у сфері страхування, у тому числі щодо підходів до підвищення ефективності обов'язкового страхування; чіткого законодавчого визначення кола учасників страхового ринку,

сфери їх діяльності, прав та обов'язків; підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері страхування; сприяння впровадженню сучасних технологій у сфері інформатизації страхової справи; підвищення страхової культури та фінансової грамотності учасників страхового ринку; забезпечення стимулюючого режиму оподаткування для потенційних страхувальників; формування ефективних інститутів досудового захисту прав страхувальників; забезпечення прозорості інформаційного середовища ринку страхових послуг.

Українська федерація ubezpieczenia (УФУ) завершила роботу над власним проектом Стратегії розвитку страхового ринку України в 2012–2020 роках [5], метою якої є відродження первинної ролі страхування як суспільно-корисної функції захисту майнових інтересів громадян, суб'єктів економічної діяльності та держави на основі розбудови конкурентоспроможного, відкритого, платоспроможного, оснащеного найсучаснішими інфраструктурою та технологіями страхового ринку, з привабливим і широким асортиментом якісних страхових послуг та інструментів, гарантованим рівнем захисту прав споживачів і сучасними методами регулювання та нагляду із залученням інститутів саморегулювання. В УФУ було прийнято рішення ініціювати широке обговорення Концепції із залученням органів державної влади, представників інститутів громадянського суспільства, що діють у фінансовому секторі, міжнародних організацій та експертів [6].

Потребує подальшого удосконалення нормативно-правова база, що передусім передбачає розроблення й ухвалення низки законодавчих актів, зокрема, нових законодавчих актів щодо перестраховування, діяльності страхових посередників (а також і діяльності агентів), фонду гарантування страхових виплат. Необхідне також удосконалення законодавства зі страхування життя, медичного й пенсійного страхування (шляхом розроблення Законів України "Про систему соціального страхування та соціального забезпечення", "Про Державну страхову компанію", підзаконні акти щодо впровадження механізмів професійного страхування, страхування в системі зовнішньоекономічної діяльності), діяльності товариств взаємного страхування тощо. Щоб уникнути суперечностей у нормативно-законодавчій базі, було б доцільно насамперед ухвалити Страховий кодекс України, який би врегулював усі спірні питання розвитку страхового ринку та пенсійного забезпечення.

Важливим завданням державного регулювання є оптимізація співвідношення між обов'язковим та добровільним страхуванням, що потенційно може збільшити надходження страхових платежів. На сьогодні Законом "Про страхування" закріплено 43 види обов'язкового страхування і 22 види добровільного страхування. У міжнародній практиці таке співвідношення, як правило, є протилежним. Тож з упевненістю визначити, яка саме кількість обов'язкових видів страхування є оптимальною для нашої країни, досить складно. У практиків і науковців різні думки стосовно доцільності й кількості використання обов'язкової форми страхування: одні вважають за необхідне скоротити обов'язкові види страхування до 13, інші – навпаки, збільшити у зв'язку з їх вагомим суспільним значенням.

Одним із пріоритетних напрямів державної політики є подальше удосконалення основ здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, зокрема спрощення процедури врегу-

лювання збитків; здійснення заходів щодо створення та забезпечення функціонування системи обміну інформацією.

За умов впровадження нових видів обов'язкового страхування необхідно враховувати: економічну доцільність, обґрунтованість та вигідність страхування порівняно з іншими інструментами управління ризиками (цільові резервні фонди, прямі компенсації з бюджету тощо), соціально-економічну значимість упроваджуваного виду страхування; можливості для формування статистичної та інформаційної баз даних; капіталізацію та платоспроможність страхових організацій, природу ризиків, розміри можливих збитків, рівня безпеки виробництва тощо; додержання принципів обов'язкового страхування; достатній рівень купівельної спроможності споживачів страхових послуг; наявність відповідної інфраструктури, що дасть змогу забезпечити здійснення обов'язкового страхування; оцінку наслідків, передусім соціальних, упровадження нового виду страхування.

Досягнення оптимального співвідношення між обов'язковим та добровільним страхуванням можливе лише за умови реалізації виваженої державної політики в цій сфері шляхом перегляду існуючих видів страхування, критичної їх оцінки і прийняття на її основі рішення про доцільність таких видів, відповідність їх умов потребам сьогодення та необхідність удосконалення їх законодавчого забезпечення. Обов'язкове страхування виправдане лише в тих сферах діяльності, де воно дійсно потрібне, отже, введення його нових видів повинно здійснюватися лише в разі реальної потреби, у контексті вирішення найважливіших питань соціального страхування. Зауважимо, що впровадження нових видів обов'язкового страхування – це екстенсивний шлях розвитку. Інтенсивно страхова галузь може розвиватися через удосконалення та впровадження нових видів добровільного страхування.

Насамкінець зазначимо, що в сучасних умовах трансформації національної економіки та її інтеграції у європейську і світову економіку зростає значення забезпечення підвищення капіталізації страхових компаній, для чого необхідно здійснити кроки із:

- забезпечення "глибини" страхового захисту, що проявляється у збільшення частки страхових премій у структурі ВВП;
- запровадження механізмів обов'язкового страхування з питань, які зачіпають загальнодержавні інтереси, що сприятиме як забезпеченню стабільності економічного середовища, так і збільшенню страхових премій;
- забезпечення інвестиційної орієнтованості страховиків, що зумовлена інституційною спрямованістю страхового фонду та можливістю отримувати інвестиційний дохід, та нарощувати капіталізацію через збільшення страхових резервів;
- мобілізації вітчизняними страховиками бажаного обсягу інвестицій на міжнародних ринках капіталу, що сприятиме інтенсивній і оборотній інтеграції України у світовий економічний простір;
- забезпечення інноваційності страхових послуг, модернізації існуючих страхових продуктів для залучення широкого кола страховальників.

Список використаних джерел

1. Луцишин О. Парадигма формування системи кредитної кооперації в Україні / О. Луцишин // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 9(211). – С. 22–45.
2. Терещенко Г.М. Шляхи забезпечення захисту вкладів членів кредитних спілок / Г.М.Терещенко, О.О. Луцишин // Фінанси України. – 2010. – № 12. – С. 80–96.
3. "Про затвердження Положення про делегування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України окремих повноважень одній із всеукраїнських асоціацій кредитних спілок". Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 03.10.2006 № 6280 [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/KS_na_sait.doc
4. "Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року". Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2005 № 369-р [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2011–2020 роки [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257
6. Сайт УФУ [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257

Надійшла до редакції 02.12.2015 р.

Терещенко А.Н., канд. екон. наук

заведующая отделом финансовых рынков ГУНУ "Академия финансового управления"

**РЕКАПИТАЛИЗАЦИЯ НЕБАНКОВСКИХ ФИНАНСОВЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ
В УКРАИНЕ: ОГРАНИЧЕНИЯ И МЕХАНИЗМЫ**

Поднимаются вопросы рекапитализации небанковских финансовых учреждений, в частности кредитных союзов и страховых компаний. Целью статьи является научное обоснование путей повышения капитализации кредитных союзов и страховых компаний в условиях социально-политического и финансово-экономического кризиса. На основе эмпирических и других методов научного познания сделаны выводы относительно основных предпосылок для рекапитализации небанковских финансовых учреждений. Научно-практическое значение результатов исследования заключается в определении основных направлений развития кредитных союзов и страховых компаний, что является необходимым условием для совершенствования функционирования и рекапитализации небанковских финансовых учреждений.

Ключевые слова: кредитные союзы; страховые компании; рекапитализация, риски, страховая защита.

Tereschenko H., PhD in Economics

Academy of Financial Management at the Ministry of Finance of Ukraine

**RECAPITALIZATION OF THE NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS
IN UKRAINE: RESTRICTIONS AND MECHANISMS**

The article deals with the recapitalization of non-bank financial institutions, in particular, credit unions and insurance companies. Raising the capitalization of non-bank financial institutions is one of the most important issues of the financial sector during the financial and economic crisis in Ukraine. The appropriate level of capitalization of insurance companies and credit unions ensure their solvency. Sufficient capitalization allows non-bank financial institutions to neutralize the risks of financial activities and obtain an appropriate level of profit under uncertainty.

Economic recession and stagnation of the domestic financial sector calls for scientific justification of the ways of increasing capitalization of credit unions and insurance companies under the current socio-political and economic crises, which is the purpose of the article.

A consequence of the global financial crisis of 2008 was the sharp decapitalization of credit unions in Ukraine. In this context, a series of issues related to the functioning of credit unions require solution, such as: improvement of the legal framework; consolidation of the cooperative nature of credit unions; issues of supervision and control over credit unions; protection of credit unions' depositors and others.

One of the main ways of increasing the capitalization of domestic insurance companies is improvement of state regulation. Effective state regulation of the activities of companies in the insurance sector could ensure their efficient operation and increased capitalization, as well as protection of policy holders and insurers etc.

Scientific and practical importance of the research's results consists in defining the main guidelines of the development of credit unions and insurance companies, which is a prerequisite for improved operation and recapitalization of non-bank financial institutions. In particular, to improve the capitalization of insurance companies, it is necessary: to provide a sufficient "depth" of insurance coverage (increasing the share of premiums in GDP); to introduce a mechanism of compulsory insurance on matters affecting the national interests, which would contribute to the stability of the economic environment and increased insurance premiums; to provide investment orientation of the insurers by strengthening the institutional focus of the insurance funds and creating favorable conditions for receiving investment income and capitalization through increased insurance reserves; to mobilize significant investments in international capital markets in order to facilitate intensive and irreversible integration of the insurance market of Ukraine in the world economy; and to provide innovative insurance services, and upgrade the existing insurance products to attract a wide range of insurers.

Key words: credit unions, insurance companies, recapitalization, risks, insurance protection.

References

1. Lutsyshyn, O. (2013). Paradyhma formuvannia systemy kredytnoi kooperatsii v Ukraini [The paradigm of formation of system of credit cooperation in Ukraine]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy [Bulletin of the National Bank of Ukraine]*, 9(211), 22–45 [in Ukrainian].
2. Tereschenko, H.M., Lutsyshyn, O.O. (2010). Shliakhy zabezpechennia zakhystu vkladiv chleniv kredytnykh spilok [Ways of ensuring protection of deposits of members of credit unions]. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, 12, 80–96 [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro delehuвання Derzhavnoi komisiiu z rehulivannia ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy okremykh povnovazhen' odnij iz vseukrains'kykh asotsiatsij kredytnykh spilok. Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehulivannia ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy vid 03.10.2006 № 6280 [On approval of the Regulations on the delegation of the State Commission for regulation of financial services markets of Ukraine of certain powers to one of the all-Ukrainian Association of credit unions. The Order of the State Commission for regulation of financial services markets of Ukraine dated 03.10.2006 № 6280]. Retrieved from http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/KS_na_sait.doc [in Ukrainian].
4. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku strakhovoho ryнку Ukrainy do 2010 roku. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.08.2005 № 369-r [On approval of the Concept of development of insurance market of Ukraine till 2010. The order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on 23.08.2005 № 369-r]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Stratehiia rozvytku strakhovoho ryнку Ukrainy na 2011–2020 roky [Strategy of development of insurance market of Ukraine for 2011–2020]. Retrieved from http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257 [in Ukrainian].
6. Sajt Ukrains'koi Federatsii ubezpechennia [The website of the Ukrainian Insurance Federation]. Retrieved from http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257 [in Ukrainian].